

B. Regelgevend en wettelijk kader

1. Banken

De COVID-19-crisis impacteerde het prudentiële reglementaire kader voor de banksector. Eerder aangekondigde aanpassingen aan dit kader werden opgeschort en er werden specifieke COVID-maatregelen genomen, zowel op mondiaal als op Europees en nationaal niveau. De nadruk lag daarbij op de ondersteuning van de kredietverlening door banken aan de reële economie, alsook op de in de context daarvan gelopen kredietrisico's.

Zo kondigde het Bazels Comité voor Banktoezicht (Basel Committee on Banking Supervision – BCBS) in april 2020 aan dat de invoering van de definitieve Bazel III-normen (Bazel 3.5) met één jaar wordt uitgesteld tot 2023 en dat ook de einddatum van de overgangperiode voor de invoering van deze aanpassingen aan het reglementaire kader met één jaar wordt verschoven naar 2028. Het gaf ook aan dat door banken aangelegde voorzieningen voor COVID-gerelateerde kredietverliezen geleidelijk van het reglementair eigen vermogen dienen te worden afgetrokken. Een onder impuls van een nieuwe voorzitter en secretaris-generaal van het BCBS georganiseerde strategische oefening leidde niet alleen tot een herschikking van de substructuren en operationele modaliteiten van het Comité maar ook tot de aankondiging van een reglementaire pauze, wat betekent dat het comité eerder focust op de coherente implementatie en evaluatie van de reglementaire standaarden dan op het aanpassen ervan.

De beschikbaarheid van bankkrediet en de financiering van de reële economie via de kapitaalmarkten werd ook ondersteund door de versoepeling van de prudentiële vereisten op Europees niveau, in de vorm van,

enerzijds, aanpassingen aan de Europees geharmoniseerde bancaire regelgeving (Capital Requirements Regulation quick fix-pakket) dat werd gepubliceerd in juni en, anderzijds, aanpassingen aan het raamwerk voor de Europese kapitaalmarkten (Capital markets recovery-pakket). Andere initiatieven van de Europese Commissie (EC) zijn uitgesteld vanwege de COVID-19-crisis, zoals onder meer, in lijn met de beslissing van het Bazels Comité voor Banktoezicht, de inwerkingtreding van het definitieve Bazel III-kader voor EU-banken (Bazel 3.5) of liepen vertraging op, zoals de besprekingen binnen de Eurogroep ter verdere versterking van de Bankenunie. Voor deze laatste besprekingen is het de bedoeling om op middellange termijn en op consensuele basis te komen tot verdere stappen op vier aandachtsgebieden: het Europees depositoverzekeringstelsel (European deposit insurance scheme – EDIS), crisisbeheer voor banken, de prudentiële behandeling van blootstellingen van banken op overheden en een verdere grensoverschrijdende integratie van bankengroepen. Nog in deze context traden Bulgarije en Kroatië op 1 oktober toe tot de Europese Bankenunie en zetten aldus hun eerste stappen in de richting van de toetreding tot de eurozone. De grootste banken van Bulgarije en Kroatië kwamen vanaf die datum onder toezicht van het SSM.

De COVID-19-crisis vereiste bovendien onmiddellijke actie en een herschikking van de prioriteiten bij de Europese Bankautoriteit (EBA). De EBA stelde onder meer de voorziene EU-brede stresstest oefening met één jaar uit, publiceerde richtsnoeren voor de prudentiële behandeling van moratoria, maande aan om dividenduitkeringen, de inkoop van eigen aandelen en variabele beloning te beperken en paste het rapporteringskader voor banken aan in het licht van de COVID-19-crisis.

Banktoezichthouders en -regelgevers namen specifieke maatregelen ter ondersteuning van de kredietverlening aan de reële economie

Eveneens op Europees niveau heeft het SSM, dat rechtstreeks toezicht houdt op de belangrijkste banken in het eurogebied, een aantal gerichte en tijdelijke toezichtsmaatregelen genomen ter ondersteuning van de financiering van de reële economie door de kredietinstellingen. De Bank heeft voor de Belgische banken onder haar rechtstreeks toezicht dezelfde maatregelen genomen.

Eenzijds houden deze maatregelen voor de kredietinstellingen een versoepeling in van hun kapitaalvereisten. Anderzijds wordt van de kredietinstellingen verwacht dat zij de positieve effecten van deze maatregelen, zoals vrijgemaakt kapitaal, benutten ter ondersteuning van de economie en werd hen aanbevolen om tijdelijk geen dividenden uit te keren of variabele vergoedingen te verhogen (zie paragraaf 1.3).

Zo werden de kredietinstellingen sterk aangemoedigd om gebruik te maken van hun aanwezige kapitaalbuffers zoals de management buffer, de Pijler 2-Aanbevelingen (Pillar 2 guidance – P2G) en de kapitaalconserveringsbuffer. Er werd hen meegedeeld dat ze tijdelijk mochten functioneren met een liquiditeitsdekkingsratio van minder dan 100 % en dat ze proactief gebruik mochten maken van een andere samenstelling van kapitaalbestanddelen voor hun Pijler 2-vereisten (Pillar 2 requirement – P2R). De Pijler 2-vereisten moeten aldus niet langer

uitsluitend bestaan uit tier 1-kernkapitaalbestanddelen (CET1) maar mogen reeds zijn samengesteld uit minimaal 56,25 % tier 1-kernkapitaalbestanddelen en minimaal 75 % tier 1-kapitaalbestanddelen. De toezichthouders gaven de instellingen ook iets meer tijd om te rapporteren (zie paragraaf 1.4) en de Bank was bereid de operationele druk op de kredietinstellingen tijdelijk te beperken door met hen in dialoog te gaan over de organisatorische impact van de toezichtswerkzaamheden zoals vergaderingen, inspecties en responstijden, rekening houdend met instellingsspecifieke omstandigheden.

Deze maatregelen nemen echter niet weg dat de instellingen deugdelijke acceptatienormen en adequate beleidslijnen met betrekking tot de opname en dekking van niet-renderende blootstellingen moeten blijven toepassen.

Bovenstaande microprudentiële maatregelen zijn bedoeld als aanvulling op het macroprudentieel beleid dat nader werd toegelicht in het deel “Economische en financiële ontwikkelingen” van dit verslag (zie kader 5). De Bank heeft bijvoorbeeld als bevoegde autoriteit de macroprudentiële contracyclische kapitaalbuffer volledig vrijgemaakt. Het doel is in beide gevallen om meer manoeuvreerruimte te geven aan banken zodat zij hun rol kunnen blijven spelen in de financiering van de reële economie, teneinde de gevolgen van de COVID-crisis te beperken.

Naast haar bijdragen aan deze prudentiële initiatieven speelde de Bank ook een faciliterende rol bij de totstandkoming van verschillende maatregelen ter ondersteuning van de reële economie, die waren overeengekomen tussen de financiële sector en de federale overheid. Deze maatregelen omvatten een federale garantieregeling voor de dekking van nieuwe leningen op korte en middellange termijn aan ondernemingen, en moratoria op de terugbetaling van leningen aan bedrijven en hypothecaire leningen aan particulieren (zie kader 8).

Het regelgevende kader met betrekking tot de digitalisatie en FinTech is in de voorgaande jaren sterk ontwikkeld (zie de verschillende initiatieven door de EBA en de Bank die in hoofdstuk E van het Verslag 2019 worden beschreven). Het werd in 2020 aangevuld, met name voor wat betreft sterke cliëntauthenticatie en open banking (zie paragraaf E.2.1) en de markten in cryptoactiva (zie paragraaf E.2.3 over de Europese ontwerpverordening op dit gebied), alsook Big Data en geavanceerde analytics, waarover in januari 2020 een EBA-verslag werd opgesteld.

Tot slot is de Bank ook actief betrokken bij de omzetting van Europese richtlijnen inzake prudentiële regelgeving in Belgisch recht. De Bank bereidde in deze context tekstvoorstellen voor om de Bankwet aan te passen conform de vijfde kapitaalvereistenrichtlijn (Capital Requirements Directive V – CRD V)¹.

De volgende paragrafen gaan nader in op een aantal van de bovenvermelde prudentiële en andere initiatieven.

1.1 Aanpassing van de Europese bankverordeningen² als reactie op de COVID-19-pandemie (CRR quick fix)

In het kader van de initiatieven die zijn genomen als reactie op de COVID-19-crisis heeft de Europese Commissie een aantal maatregelen voorgesteld die hebben geleid tot de goedkeuring van Verordening (EU) 2020/873³. Deze maatregelen strekken ertoe de

manoeuvrerruimte van de instellingen te vergroten zonder echter de stabiliteit van het financiële stelsel in gevaar te brengen. Gezien de urgentie trad deze verordening in werking op 27 juni 2020.

De getroffen maatregelen kunnen permanent of tijdelijk van aard zijn en hebben betrekking op verschillende thema's van de voornoemde verordeningen. In de volgende paragrafen wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste maatregelen.

Wat betreft de minimale verliesdekking voor niet-renderende blootstellingen werd de voorkeursbehandeling van officiële exportkredietinstellingen uitgebreid tot bepaalde overheidsinstanties waaraan een kredietrisicogewicht van 0% is toegekend.

Er werden ook maatregelen genomen ter verzachting van de gevolgen van de crisis voor het eigen vermogen van de kredietinstellingen bij een plotse toename van de boekhoudkundige voorzieningen voor kredietverliezen. De overgangsbepalingen die reeds van toepassing waren krachtens Verordening (EU) nr. 575/2013 stelden de instellingen in staat het overschot aan voorzieningen voor kredietverliezen als gevolg van de overschakeling in 2018 naar de internationale boekhoudnorm IFRS 9 (waarbij een kredietvoorzieningsmodel op basis van verwachte verliezen werd ingevoerd) in hun prudentieel eigen vermogen te corrigeren. Deze IFRS 9-overgangsmatregelen werden met twee jaar verlengd om het voor de instellingen mogelijk te maken in hun prudentieel eigen vermogen een deel van de te verwachten kredietverliezen te elimineren die met toepassing van de IFRS 9-norm in 2020 en 2021 zullen worden opgenomen voor financiële activa zonder verminderde kredietkwaliteit. De verlenging van deze overgangsmatregelen is specifiek bedoeld voor de verwachte kredietverliezen als gevolg van de pandemie. De instellingen die er niet voor kozen de overgangsmatregelen toe te passen in 2018, bij de overschakeling naar de IFRS 9-norm, zullen de mogelijkheid krijgen om terug te komen op deze keuze tijdens de verlengde overgangsperiode, mits de bevoegde autoriteit hiertoe voorafgaandelijk toestemming geeft.

Teneinde een doeltreffende transmissie van de monetairbeleidsmaatregelen te waarborgen, werd de hefboomratio gewijzigd om de kredietinstellingen in staat te stellen bepaalde blootstellingen aan hun centrale bank hiervan uit te sluiten indien de bevoegde autoriteit heeft verklaard dat er zich uitzonderlijke omstandigheden voordoen. Bovendien wordt het

1 Richtlijn (EU) 2019/878 van het Europees Parlement en de Raad van 20 mei 2019 tot wijziging van Richtlijn 2013/36/EU met betrekking tot vrijgestelde entiteiten, financiële holdings, gemengde financiële holdings, beloning, toezichtsmaatregelen en -bevoegdheden en kapitaalconserveringsmaatregelen.

2 Wijziging van de Verordeningen (EU) nr. 575/2013 en (EU) 2019/876 – Capital requirements regulation (CRR).

3 Verordening (EU) 2020/873 van het Europees Parlement en de Raad van 24 juni 2020 tot wijziging van de Verordeningen (EU) nr. 575/2013 en (EU) 2019/876 wat betreft bepaalde aanpassingen in respons op de COVID-19-pandemie.

compensatiemechanisme voor deze uitsluitingen gewijzigd met ingang van 28 juni 2021.

Gelet op de negatieve impact van de uit de crisis voortvloeiende volatiliteit op het door kredietinstellingen aangehouden overheidspapier en, als gevolg daarvan, op het vermogen van deze laatste om de financiering van de economie te waarborgen, werd een prudentiële filter ingesteld. Via deze filter kunnen de effecten van de niet-gerealiseerde winsten en verliezen op het eigen vermogen van de instellingen tijdelijk (tot december 2022) en degressief worden geneutraliseerd.

Teneinde de kapitaallasten van de uitgaven van overheidsobligaties in de valuta van een andere lidstaat niet te verzwaren, werden overgangsregelingen ingevoerd om tijdelijk (tot eind 2024) een lager risicogewicht toe te kennen aan deze blootstellingen. Daarnaast kunnen de bevoegde autoriteiten de concentratielimieten voor deze blootstellingen versoepelen tot eind 2025.

De aanzienlijke volatiliteit die door de COVID-19-crisis is ontstaan op de markten, kan ook negatieve gevolgen hebben bij de backtesting van de interne modellen voor marktrisico. Wanneer de vastgestelde overschrijdingen niet voortvloeien uit tekortkomingen in het intern model en plaatsvonden tussen 1 januari 2020 en 31 december 2021, kunnen de bevoegde autoriteiten toestaan dat ze door de instellingen worden uitgesloten van de berekening van het optelgetal.

Tot slot werd de toepassing van een aantal bepalingen van Verordening (EU) 2019/876 vervroegd of uitgesteld. Zo trad de aanpassing van risicogewogen, niet in wanbetaling zijnde kmo-blootstellingen voor kredietrisico in werking op 27 juni 2020.

1.2 Herstelpakket kapitaalmarkten

Het herstpakket voor de kapitaalmarkten (Capital markets recovery package – CMRP) vormt een integraal onderdeel van de COVID-19-herstelstrategie van de Europese Commissie. De voorstellen van het CMRP werden gepubliceerd op 24 juli 2020 en hebben tot doel ervoor te zorgen dat ondernemingen makkelijker kapitaal kunnen aantrekken op de markt, investeringen in de reële economie te faciliteren en de kredietverlening door banken te stimuleren.

Het pakket bevat wijzigingen ten aanzien van het effectiseringskader zoals opgenomen in de verordeningen inzake securitisatie¹ en kapitaalvereisten², in de richtlijn inzake markten voor financiële instrumenten³ (MiFID II) en in de prospectusverordening⁴.

De voorgestelde wijzigingen in het effectiseringskader beogen de uitbreiding van de huidige EU-regelgeving voor eenvoudige, transparante en gestandaardiseerde (simple, transparent, and standardised – STS) securitisaties naar synthetische securitisaties. Synthetische securitisaties hebben tot doel het kredietrisico van een pakket leningen over te dragen naar investeerders via een kredietprotectie-overeenkomst. Door het kredietrisico over te dragen kan bijkomend kapitaal worden vrijgemaakt bij banken om leningen te verstrekken aan de reële economie.

Daarnaast wordt ook de verordening inzake kapitaalvereisten gewijzigd teneinde (i) de obstakels voor effectivering van niet-renderende blootstellingen in de huidige regelgeving, die op bepaalde vlakken penaliserend is, weg te werken en (ii) meer rekening te houden met de karakteristieken van niet-renderende blootstellingen. Deze aanpassingen zouden het mogelijk maken voor banken om de niet-renderende blootstellingen die zich kunnen voordoen in de context van de COVID-19-pandemie, uit hun balans te halen zonder afbreuk te doen aan de strenge prudentiële normen.

Op 15 december 2020 werden de finale voorstellen van het CMRP goedgekeurd door de ambassadeurs bij de EU en gepubliceerd door de Raad van de EU⁵.

1 Verordening (EU) 2017/2402 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2017 tot vaststelling van een algemeen kader voor securitisatie en tot instelling van een specifiek kader voor eenvoudige, transparante en gestandaardiseerde securitisatie, en tot wijziging van de Richtlijnen 2009/65/EG, 2009/138/EG en 2011/61/EU en de Verordeningen (EG) nr. 1060/2009 en (EU) nr. 648/2012.

2 Verordening (EU) Nr. 575/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 betreffende prudentiële vereisten voor kredietinstellingen en beleggingsondernemingen en tot wijziging van Verordening (EU) nr. 648/2012.

3 Richtlijn 2014/65/EU van het Europees Parlement en de Raad van 15 mei 2014 betreffende markten voor financiële instrumenten en tot wijziging van Richtlijn 2002/92/EG en Richtlijn 2011/61/EU.

4 Verordening (EU) 2017/1129 van het Europees Parlement en de Raad van 14 juni 2017 betreffende het prospectus dat moet worden gepubliceerd wanneer effecten aan het publiek worden aangeboden of tot de handel op een gereglementeerde markt worden toegelaten en tot intrekking van Richtlijn 2003/71/EG.

5 Zie: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2020/12/16/capital-markets-recovery-package-council-confirms-targeted-amendments-to-eu-capital-market-rules/>.

1.3 Dividenduitkeringsbeleid

Op 27 maart 2020 vaardigde de Europese Centrale Bank (ECB) een Aanbeveling uit inzake het te volgen dividenduitkeringsbeleid tijdens de COVID-19-pandemie¹. Deze Aanbeveling van de ECB was gericht tot de significante instellingen onder haar toezicht (waaronder een groot deel van de Belgische banken), en tevens tot de nationaal bevoegde autoriteiten. Ten aanzien van deze laatste werd immers de verwachting geformuleerd dat zij het ECB-beleid *mutatis mutandis* zouden uitrollen naar de kredietinstellingen onder hun toezicht. Op 1 april 2020 vaardigde de Bank derhalve een mededeling uit waarin zij haar verwachtingen formuleerde inzake het dividenduitkeringsbeleid van kredietinstellingen die onder haar rechtstreeks toezicht staan². In lijn met de voornoemde Aanbeveling van de ECB achtte de Bank het aangewezen om deze kredietinstellingen eveneens op te roepen om zich tot 1 oktober 2020 te onthouden van dividend- en soortgelijke uitkeringen.

Kredietinstellingen dienen in deze moeilijke periode blijvend voldoende kapitaal aan te houden om de systeemrisico's te kunnen beheersen en bij te dragen tot het herstel van de economie. De in het kader van de coronacrisis vrijgegeven kapitaalbuffers dienen bijgevolg te worden aangewend om voornoemde doeleinden te bereiken en niet om te worden uitgekeerd aan de aandeelhouders. In het verlengde van de voormelde ECB-maatregelen inzake het dividendbeleid riep de EBA de kredietinstellingen ook op, in haar verklaringen van 12 en 31 maart 2020³, om het beloningsbeleid te mitigeren, in het bijzonder wat de uitkering van variabele beloningen betreft.

Aangezien het medio 2020 nog steeds onduidelijk was hoe lang deze crisis zou aanhouden en hoe zwaar ze zou

wegen, werden deze aanbevelingen zowel door de ECB als door de Bank verlengd tot het einde van het jaar⁴.

Gelet op het feit dat eind 2020 de crisis verre van geluwd was, riepen zowel de ECB als de Bank de instellingen onder hun toezicht opnieuw op om ten minste tot 30 september 2021 blijvend een voorzichtig beleid te voeren en uiterst behoedzaam te zijn bij het nemen van beslissingen over dividenden en soortgelijke uitkeringen. De Bank vroeg de kredietinstellingen onder haar toezicht tevens om hun intenties inzake dividenden te notificeren tegen 15 januari 2021⁵.

1.4 Rapportering en Pijler 3-openbaringen in het kader van COVID-19

Om de operationele werklast tijdelijk te verlichten verleenden de EBA, het SSM, de Gemeenschappelijke afwikkelingsraad (Single Resolution Board – SRB) en de Bank bij de start van de pandemie een uitstel van rapportering aan de instellingen onder hun toezicht. Dit uitstel gold voor bepaalde Europese rapporteringen die in de maanden maart, april of mei 2020 moesten worden opgeleverd. De instellingen kregen 1 maand extra de tijd om deze rapporteringen bij de Bank in te dienen. De Bank breidde dit uitstel van rapportering ook uit naar bepaalde NBB-rapporteringen en publiceerde hiertoe in april 2020 een mededeling⁶. Vanaf juni 2020 werden alle instellingen geacht hun rapporteringen opnieuw binnen de oorspronkelijk afgesproken rapporteringstermijnen in te dienen.

Net als in België werden in verschillende andere landen van de EU COVID-19-steunmaatregelen ingevoerd in de vorm van moratoria en waarborgen.

1 Aanbeveling van de Europese Centrale Bank van 27 maart 2020 betreffende dividenduitkeringen tijdens de COVID-19-pandemie en tot intrekking van Aanbeveling ECB/2020/1 (ECB/2020/19).

2 Mededeling NBB_2020_011 d.d. 1 april 2020 – Verwachtingen met betrekking tot het dividenduitkeringsbeleid in het kader van het beheer van het coronavirus (COVID-19).

3 EBA Statement of 12 March 2020 on actions to mitigate the impact of COVID-19 on the EU banking sector and of 31 March 2020 on dividends distribution, share buybacks and variable remuneration.

4 Aanbeveling van de Europese Centrale Bank van 27 juli 2020 betreffende dividenduitkeringen tijdens de COVID-19-pandemie en tot intrekking van Aanbeveling ECB/2020/19 (ECB/2020/35) en Mededeling NBB_2020_33 d.d. 30 juli 2020 – Maatregelen in het kader van het coronavirus – Verlenging van de aanbevelingen in Mededeling NBB_2020_011 en verwachtingen inzake het remuneratiebeleid.

5 Aanbeveling van de Europese Centrale Bank van 15 december 2020 betreffende dividenduitkeringen tijdens de COVID-19-pandemie en tot intrekking van Aanbeveling ECB/2020/35 (ECB/2020/62) en Mededeling NBB_2020_049 d.d. 22 december 2020 – Maatregelen in het kader van het coronavirus – Verwachtingen betreffende het dividendbeleid en remuneratiebeleid met ingang van 2 januari 2021.

6 Mededeling NBB_2020_15 van de Bank van 14 april 2020 over de rapportering ten aanzien van de Bank naar aanleiding van COVID-19.

Om de kredieten waarvoor van deze COVID-19-steunmaatregelen gebruik werd gemaakt op te volgen binnen het Europese geharmoniseerde rapporterings- en Pijler 3-openbaarmakingskader, publiceerde de EBA op 2 juni 2020 aanvullende rapporterings- en openbaarmakingsvereisten. Deze nieuwe vereisten werden door de Bank omgezet in een circulaire¹ die gericht is aan de

Een uitstel van rapportering werd toegekend bij de start van de pandemie met het oog op een tijdelijke verlichting van de operationele werklast voor de sector

¹ Circulaire NBB_2020_28 betreffende de Richtsnoeren van de Europese Bankautoriteit (EBA) van 2 juni 2020 inzake de rapportage en openbaarmaking van risicoposities die onderworpen zijn aan maatregelen die zijn toegepast als reactie op de COVID-19-crisis (EBA/GL/2020/07).

instellingen onder haar toezicht, waarbij er gestreefd werd naar een proportionele invulling van de EBA-richtsnoeren.

Daarnaast had ook de CRR Quick Fix (zie paragraaf 1.1.) een onmiddellijke impact op het bestaande Europese rapporterings- en Pijler 3-openbaarmakingskader.

Om de uniformiteit en de vergelijkbaarheid van de Europese rapporteringen en de openbaarmakingen te handhaven, publiceerde de EBA op 11 augustus 2020 twee nieuwe richtsnoeren. Deze nieuwe EBA-richtsnoeren verduidelijken hoe de reglementaire wijzigingen die voortvloeien uit de CRR Quick

Fix in het bestaande Europese rapporterings- en openbaarmakingskader moeten worden opgenomen. De Bank heeft deze nieuwe EBA-richtsnoeren in België omgezet via een circulaire¹ die gericht is aan de instellingen onder haar toezicht.

1.5 Prudentiële en boekhoudkundige behandeling van moratoria

De EBA publiceerde op 2 april 2020 de richtsnoeren inzake betalingsmoratoria² (vervolgens gewijzigd op 25 juni 2020³ en op 2 december 2020⁴) om te verduidelijken hoe het prudentiële kader moet worden toegepast op blootstellingen die genieten van betalingsuitstel onder het moratorium. Indien een al dan niet wettelijk vastgesteld moratorium voldoet aan de criteria van de EBA-richtsnoeren, wordt dit moratorium beschouwd als een “algemeen moratorium op betalingen” en wordt het betalingsuitstel niet aangemerkt als een respijtmiddel. Daarnaast verduidelijken de richtsnoeren onder meer dat het aantal achterstallige dagen op basis van het nieuwe betalingschema geteld dient te worden en dat de verplichting tot analyse voor het identificeren van een gedwongen herstructurering niet van toepassing is. De EBA benadrukt evenwel dat het belangrijk blijft voor kredietinstellingen om tijdig te beoordelen, voor kredieten die genieten van een moratorium, of het onwaarschijnlijk is dat de kredietverplichtingen worden nagekomen.

Er werd gebruik gemaakt van de bestaande reglementaire flexibiliteit voor de behandeling van betalingsmoratoria

In België werden niet-wettelijke moratoria voor ondernemingskredieten⁵ en wettelijke moratoria voor hypothecaire kredieten⁶ en consumentenkredieten⁷ in het leven geroepen, als steunmaatregel om de economische gevolgen van de COVID-19-pandemie te verhelpen.

Via de circulaire van 22 december 2020⁸ worden de EBA-richtsnoeren geïmplementeerd en wordt bevestigd dat Belgische moratoria voor hypothecaire kredieten en bedrijven zoals gedefinieerd in de door de financiële sector opgestelde charters alsook het moratorium voor consumentenkredieten zoals gedefinieerd in de wet van 27 mei 2020 voldoen aan de criteria van een “algemeen moratorium”.

De toepassing van de boekhoudkundige principes van de IFRS9-standaarden op blootstellingen die genieten van een moratorium, werd toegelicht door de EBA⁹ en ESMA¹⁰ in hun publicaties van 25 maart 2020. IFRS9 is op principes gebaseerd en vereist geen mechanische toepassing van de internationale boekhoudkundige regels maar van een deskundige beoordeling. Het toekennen van een moratorium mag niet automatisch leiden tot de conclusie dat het kredietrisico significant is toegenomen (*significant increase in credit risk* – SICR). Bij de uitvoering van de beoordeling van de SICR op basis van IFRS9 is het van belang dat alle redelijke en gefundeerde informatie gedurende de volledige looptijd van de blootstelling in aanmerking wordt genomen.

1 Circulaire NBB_2020_41 over de omzetting van de EBA richtsnoeren rond rapportering en Pijler 3 openbaarmakingen in het kader van de CRR Quick Fix (EBA/GL/2020/11 & EBA/GL/2020/12).

2 EBA-richtsnoeren inzake wettelijk vastgestelde en niet wettelijk vastgestelde moratoria voor betalingsverplichtingen op leningen die worden toegepast in het licht van de COVID-19-crisis (EBA/GL/2020/02).

3 EBA-richtsnoeren tot wijziging van Richtsnoeren EBA/GL/2020/02 (EBA/GL/2020/08).

4 EBA-richtsnoeren tot wijziging van Richtsnoeren EBA/GL/2020/02 (EBA/GL/2020/15).

5 Eerste en tweede charter Febelfin betalingsuitstel ondernemingskredieten.

6 Eerste en tweede charter Febelfin betalingsuitstel hypothecaire kredieten en koninklijk besluit nr. 11 van 22 april 2020 houdende maatregelen op het vlak van de modaliteiten inzake hypothecair krediet in het kader van de Coronacrisis.

7 Wet van 27 mei 2020 betreffende het consumentenkrediet, teneinde de kredietnemers van dergelijke kredieten te helpen de door het coronavirus veroorzaakte crisis te doorstaan.

8 Circulaire NBB_2020_51 over de EBA richtsnoeren inzake wettelijk vastgestelde en niet wettelijk vastgestelde moratoria voor betalingsverplichtingen op leningen die worden toegepast in het licht van de COVID-19-crisis (geconsolideerde versie van 2 december 2020 van de EBA-richtsnoeren EBA/GL/2020/02 waarin de wijzigingen die voortvloeien uit de EBA-richtsnoeren EBA/GL/2020/08 en EBA/GL/2020/15 zijn geïntegreerd).

9 ‘Statement on the application of the prudential framework regarding Default, Forbearance and IFRS9 in light of COVID-19-measures’ dd 25 maart 2020.

10 ‘ESMA issues guidance on accounting implications of COVID-19’ dd 25 maart 2020.

Moratoria en garantieregeling

Het coronavirus heeft onze economie hard getroffen. Niettegenstaande de reeks uitzonderlijke maatregelen die de federale regering heeft genomen om de economische schok op te vangen (o.a. uitstel van betaling van bepaalde belastingen en versoepeling van het regime van tijdelijke werkloosheid), bleven heel wat bedrijven, zelfstandigen en particulieren met hoge vaste kosten zitten. Zo moesten ze leningen blijven aflossen, huur blijven betalen en aan facturen blijven voldoen, met cashflowproblemen tot gevolg. Er moest voorkomen worden dat gezonde bedrijven overkop gingen en gezinnen in betaalproblemen kwamen.

De federale regering, de Bank en de Belgische financiële sector hebben daarom op 22 maart 2020 een akkoord gesloten om bedrijven, zelfstandigen en gezinnen tijdelijk te ondersteunen. Dit akkoord berust op 2 pijlers: enerzijds het verlenen van betalingsuitstel voor de bestaande kredieten en anderzijds het toekennen van nieuwe kredieten met staatsgarantie.

De financiële sector heeft zich onmiddellijk geëngageerd om uitstel van betaling (moratorium) te verlenen aan levensvatbare niet-financiële bedrijven, kmo's, zelfstandigen en non-profitorganisaties evenals hypothecaire kredietnemers met betalingsproblemen als gevolg van de coronacrisis. Aanvankelijk konden betalingen uitgesteld worden met maximum zes maanden; toen evenwel bleek dat de crisis langer aanhield dan voorzien, werd de mogelijkheid tot betalingsuitstel verlengd tot het einde van het jaar. In december 2020 werd daarenboven beslist om maximaal drie maanden extra betalingsuitstel voor bedrijven en particulieren mogelijk te maken, weliswaar op voorwaarde dat het toegekende uitstel gecumuleerd nooit meer bedraagt dan 9 maanden. Er werd in aanzienlijke mate gebruikgemaakt van deze moratoria; eind september 2020 was dit het geval voor respectievelijk 13 % van de uitstaande kredieten aan ondernemingen en voor 6 % van de uitstaande hypothecaire kredieten (zie ook hoofdstuk 5 in het deel "Economische en financiële ontwikkelingen" van het Verslag). Daarnaast werden er afspraken gemaakt tussen de sector en de federale Minister van Economie om aan door de coronacrisis geïmpacteerde particuliere kredietnemers betalingsuitstel te verlenen voor uitstaande consumentenkredieten¹.

De federale overheid heeft ook twee garantieregelingen geactiveerd voor nieuwe kredieten en kredietlijnen die door de banken worden verstrekt tot en met 31 december 2020. De Bank heeft dit proces technisch ondersteund, onder andere via de publicatie van Q&A's².

Een eerste garantieregeling, die in april werd ingevoerd³, had betrekking op kredieten aan levensvatbare niet-financiële bedrijven, kmo's, zelfstandigen en non-profitorganisaties, met een maximale looptijd van 12 maanden. Daarvoor werd in een budget voorzien van maximaal 50 miljard euro, te verdelen over de banken volgens hun marktaandeel. In aanmerking komende kredieten vielen verplicht onder deze regeling. Banken mochten voor deze kredieten maximaal 1,25 % rente aanrekenen; daarnaast was per krediet ook een vergoeding voor de staatssteun verschuldigd van respectievelijk 0,25 % of 0,50 %, afhankelijk van het feit of de kredietnemer een kmo dan wel een grote onderneming was. Voor de

1 Wet van 27 mei 2020 betreffende het consumentenkrediet, teneinde de kredietnemers van dergelijke kredieten te helpen de door het coronavirus veroorzaakte crisis te doorstaan.

2 Zie www.nbb.be/qacorona-banks.

3 Koninklijk besluit van 14 april 2020 tot toekenning van een staatswaarborg voor bepaalde kredieten in de strijd tegen de gevolgen van het coronavirus.

verdeling van de verliezen werd in een getrapt systeem voorzien. Zo wordt nadat de garantieregeling is afgelopen bekeken hoeveel verliezen er op de volledige, onder de garantieregeling vallende portefeuille kredieten van de bank werden geboekt: de eerste 3% aan verliezen op deze portefeuille wordt volledig door de bank gedragen, van de verliezen tussen 3% en 5% dragen de bank en de overheid elk 50%, terwijl van de verliezen hoger dan 5% de overheid 80% draagt en de bank 20%. Aanvankelijk gold deze regeling voor in aanmerking komende kredieten die werden toegekend tot 30 september 2020, maar in juli werd deze termijn verlengd tot het einde van het jaar.

Toen bovendien bleek dat het herstel bij sommige kmo's langer dan twaalf maanden zou duren, werd in juli ook een tweede garantieregeling ingevoerd¹, die betrekking had op kredieten met een looptijd van meer dan 12 maanden en ten hoogste 36 maanden voor niet-financiële kmo's. Banken konden tot 20% van de enveloppe die hen op basis van de eerste garantieregeling was toegewezen, voorbehouden voor deze tweede garantieregeling. In tegenstelling tot de eerste garantieregeling kregen banken zelf de keuze of ze in aanmerking komende kredieten al dan niet met staatsgarantie verstrekten. Daarnaast werd er in deze regeling voor geselecteerd om 80% van de verliezen vanaf de eerste euro te doen garanderen door de overheid. Voor kredieten die onder deze tweede garantieregeling vielen, gold een maximumrente van 2% en een bijkomende vergoeding van 0,5%. Aanvankelijk was deze regeling van toepassing op in aanmerking komende kredieten die werden toegekend tot 31 december 2020, maar in december werd deze termijn verlengd tot 30 juni 2021. Bovendien werd de maximale looptijd van deze kredieten opgetrokken tot 5 jaar. Voor kredieten met een looptijd van meer dan 36 maanden gold dan een maximumrente van 2,5% en een vergoeding van 1%.

Hoewel de toekenning van kredieten onder beide garantieregelingen al bij al beperkt is gebleven, blijft de mogelijkheid tot verlenging bestaan indien de omstandigheden daartoe nopen.

Buiten de bovenstaande regelingen werden er ook aanvullende ondersteunende maatregelen genomen door de regionale overheden, die eveneens gericht waren op de versterking van de solvabiliteitspositie van de ondernemingen.

¹ Wet van 20 juli 2020 tot verstrekking van een staatswaarborg voor bepaalde kredieten aan KMO's in de strijd tegen de gevolgen van het coronavirus en tot wijziging van de wet van 25 april 2014 op het statuut en toezicht op kredietinstellingen en beursvennootschappen.

1.6 Omzetting van de CRD V in de Belgische wetgeving

De wijzigingen die werden aangebracht in Richtlijn 2013/36/EU (CRD IV)¹ door Richtlijn (EU) 2019/878 (CRD V)² maken deel uit van de maatregelen die de Europese autoriteiten in mei 2019 hebben genomen om de risico's in het financiële stelsel te beperken en de bankenunie verder te versterken.

Gelet op het technisch karakter van de betrokken aangelegenheden werd de Bank belast met de voorbereiding van de werkzaamheden voor de omzetting in de Belgische wetgeving. Er werd naar gestreefd een zo leesbaar en didactisch mogelijke wettekst op te stellen zonder te breken met de huidige Belgische bankregelgeving, die reeds verschillende decennia bestaat. Er wordt op gewezen dat deze regelgeving reeds volledig werd bijgewerkt met het oog op de omzetting van de CRD IV³.

De belangrijkste nieuwigheden van de CRD V die worden omgezet in het wetsontwerp tot wijziging van de bankwet hebben met name betrekking op de nieuwe goedkeuringsregeling voor financiële holdings en gemengde financiële holdings, de verplichting om een intermediaire moederonderneming op te richten voor groepen uit een derde land die werkzaam zijn via gereguleerde dochterondernemingen in de Unie, en nieuwe criteria voor de aanwijzing van de toezichthouder die belast is met het toezicht op geconsolideerde basis op transnationale Europese bankgroepen. De nieuwe richtlijn brengt ook wijzigingen aan met betrekking tot de dekking van het specifiek "pijler 2"-eigenvermogensvereiste door middel van eigen vermogen van gelijkwaardige kwaliteit als het eigen vermogen dat nodig is om te voldoen aan het "pijler 1"-vereiste⁴, en met betrekking tot de formalis-

sering, in de wetgeving, van een toezichtsinstrument dat in de praktijk reeds wordt gebruikt door de toezichthouders: de "richtsnoeren inzake aanvullend eigen vermogen" (*pillar 2 guidance*), die bepalen welk niveau van eigen vermogen toereikend is ter dekking van het algemene niveau van eigen vermogen dat de toezichthouder passend vindt en van de mogelijke aanvullende verliezen die voortvloeien uit de stresstests, en waarvan de herhaalde niet-naleving kan leiden tot het opleggen van een specifiek pijler 2-eigenvermogensvereiste.

Het risico van buitensporige hefboomwerking zal worden onderworpen aan een uitgebreide regeling bestaande uit kwalitatieve vereisten en kwantitatieve pijler 1-vereisten, in voorkomend geval aangevuld met een specifiek pijler 2-vereiste alsook, voor mondiaal systeemrelevante kredietinstellingen, een aanvullend vereiste in de vorm van een hefboomratiobuffervereiste als bepaald in Verordening nr. 575/2013^{5 6}.

Wat de macroprudentiële instrumenten betreft kan de Bank een tier 1-kernkapitaalbuffervereiste voor systeem- of macroprudentiële risico's (*systemic risk buffer*) opleggen. Dit vereiste kan voortaan gebaseerd zijn op niet alleen de totale risicoblootstelling van de kredietinstelling⁷, maar ook specifieke categorieën of segmenten van blootstellingen van deze instelling (*sectoral systemic risk buffer*).

Wat betreft het beloningsbeleid wordt in het wetsontwerp bepaald dat dit genderneutraal moet zijn. Voorts wordt, met het oog op de evenredigheid, de regeling inzake variabele beloning vereenvoudigd, in het bijzonder op het gebied van uitstel van betaling en betaling in instrumenten.

Het wetsontwerp breidt daarnaast het toepassingsgebied van de strategische beslissingen uit tot, enerzijds, beslissingen die worden genomen door een dochter- of kleindochteronderneming waarover zeggenschap wordt uitgeoefend door een kredietinstelling, financiële holding of gemengde financiële

1 Richtlijn 2013/36/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 betreffende toegang tot het bedrijf van kredietinstellingen en het prudentieel toezicht op kredietinstellingen en beleggingsondernemingen, tot wijziging van Richtlijn 2002/87/EG en tot intrekking van de Richtlijnen 2006/48/EG en 2006/49/EG.

2 Richtlijn (EU) 2019/878 van het Europees Parlement en de Raad van 20 mei 2019 tot wijziging van Richtlijn 2013/36/EU met betrekking tot vrijgestelde entiteiten, financiële holdings, gemengde financiële holdings, beloning, toezichtsmaatregelen en -bevoegdheden en kapitaalconserveringsmaatregelen.

3 Zie het Jaarverslag 2013 van de Nationale Bank van België, Economische en financiële ontwikkelingen, pp. 251 en volgende.

4 Deze benadering werd reeds ten uitvoer gelegd door de ECB in het kader van de maatregelen om de gevolgen van de COVID-19-crisis in te perken.

5 Verordening (EU) nr. 575/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 betreffende prudentiële vereisten voor kredietinstellingen en beleggingsondernemingen en tot wijziging van Verordening (EU) nr. 648/2012.

6 De inwerkingtreding van deze bepalingen is gepland voor 1 januari 2023.

7 Voor het totale bedrag van de risicoblootstelling (total risk exposure amount) wordt verwezen naar artikel 92, lid 3 van Verordening nr. 575/2013.

holding, gezien de impact die deze beslissingen kunnen hebben op de betrokken moederonderneming en, anderzijds, om vergelijkbare redenen, tot alle soortgelijke beslissingen die worden genomen door de controlerende aandeelhouders van een kredietinstelling, financiële holding of gemengde financiële holding.

Met toepassing van het evenredigheidsbeginsel beperkt het wetsontwerp onder bepaalde voorwaarden de rapporteringsfrequentie van het door het directiecomité van de kredietinstellingen op te stellen internecontroleverslag¹ en de herstelplannen².

Tot slot loopt het wetsontwerp vooruit op de omzetting van Richtlijn 2019/2034/EU (IFD)³ voor de categorie van de grootste beursvennootschappen, de *Class 1 Investment Firms*, die zullen worden omgevormd tot kredietinstellingen van een specifieke categorie en die onderworpen zullen blijven aan Verordening nr. 575/2013.

2. Verzekeringsondernemingen

De Bank volgt op de voet het verloop van de COVID-19-pandemie en de significante gevolgen ervan voor de samenleving, de financiële markten en de financiële sector, waaronder de verzekeringssector. Tijdens het verslagjaar nam de Bank in nauwe samenwerking met internationale instellingen zoals de Europese Autoriteit voor Verzekeringen en Bedrijfspensioenen (European Insurance and Occupational Pensions Authority – EIOPA), het Europees Comité voor Systeemrisico's (European Systemic Risk Board – ESRB) en de Internationale Vereniging van Verzekeringstoezichthouders (International Association of Insurance Supervisors – IAIS), verschillende maatregelen om de impact van de pandemie op de verzekeringssector in kaart te brengen en te beperken. Daarnaast werd 2020 ook gekenmerkt door de herziening van het

Solvabiliteit II-kader en door de verdere ontwikkelingen op het gebied van Insurtech.

2.1 Initiatieven in het kader van de COVID-19-pandemie

Een eerste reeks maatregelen had tot doel om bij aanvang van de pandemie enerzijds de continuïteit van de dienstverlening te garanderen en anderzijds bij de ondernemingen de nodige capaciteit vrij te maken voor het identificeren en mitigeren van de impact van de COVID-19-pandemie op hun bedrijf.

De ondernemingen werden aldus aangespoord alle noodzakelijke maatregelen te nemen om de bedrijfscontinuïteit te verzekeren, teneinde de

dienstverlening aan hun cliënten blijvend te kunnen garanderen en het vertrouwen in de sector te vrijwaren. Om de ondernemingen in staat te stellen tijd en middelen vrij te maken, richtte de Bank haar toezichtsactiviteiten en regelgevende initiatieven op kritieke en essentiële taken die verband hielden met de opvolging van de impact van de COVID-19-pandemie op de verzekeraars. Zo werd de nationale stresstest geannuleerd en werden inspectieopdrachten en nieuwe beleidsinitiatieven tijdelijk opgeschort of uitgesteld. Verder werden de leveringstermijnen voor niet-essentiële rapporteringen significant verlengd en kregen de ondernemingen twee maanden extra tijd voor het rapporteren van de resultaten van de *EIOPA Solvency II Holistic Impact Assessment*.

Niettemin had de Bank nood aan aanvullende informatie om snel een accuraat beeld te krijgen van de impact van de COVID-19-pandemie op de verzekeringssector. Hiervoor werd een beperkte kwantitatieve en kwalitatieve COVID-19-rapportering opgezet van de financiële kerngegevens van de ondernemingen en van de ontwikkelingen in hun liquiditeitspositie. De frequentie van deze rapportering werd in de loop van de crisis teruggebracht van wekelijks, bij de start van de crisis, naar maandelijks, sinds juli, gezien de beperktere volatiliteit en het gedeeltelijk herstel van de financiële markten over diezelfde periode. De rapportering stelt de Bank in staat om de evolutie van de financiële situatie van de ondernemingen en de sector in zijn geheel, van nabij te volgen en om, indien nodig, op een tijdige en gepaste manier in te grijpen. Kader 10 behandelt de impact van de

1 Artikel 59, §2 van de bankwet van 25 april 2014.

2 Artikelen 108 en volgende van de bankwet van 25 april 2014.

3 Richtlijn (EU) 2019/2034 van het Europees Parlement en de Raad van 27 november 2019 betreffende het prudentiële toezicht op beleggingsondernemingen en tot wijziging van Richtlijnen 2002/87/EG, 2009/65/EG, 2011/61/EU, 2013/36/EU, 2014/59/EU en 2014/65/EU.

COVID-19-pandemie op de sector uitgaand van de COVID-19-rapportering.

Tijdens haar toezichtsactiviteiten stelde de Bank op basis van de COVID-19-rapportering grote verschillen vast in de wijze waarop de ondernemingen de (toekomstige) impact van de COVID-19-pandemie op hun rendabiliteit en solvabiliteit inschatten. In vele gevallen werd enkel een inschatting gemaakt op basis van het resultaat van het lopende boekjaar of werd slechts één bepaald scenario gebruikt en werd de impact op de solvabiliteit niet bepaald. Ook werden de onderliggende hypothesen niet, of maar in beperkte mate, onderbouwd. In deze context publiceerde de Bank een mededeling¹ met haar verwachtingen betreffende het gebruik van scenarioanalyses voor het inschatten van de impact van de COVID-19-pandemie op de rendabiliteit en solvabiliteit van de ondernemingen. Voor een adequaat risicobeheer acht de Bank het belangrijk dat ondernemingen een scenarioanalyse uitvoeren op basis van minstens twee scenario's en gebruik maken van duidelijk onderbouwde en toegelichte hypothesen, waarbij aangetoond wordt hoe de onderneming haar solvabiliteit op de (middel)lange termijn op peil kan houden, rekening houdend met eventuele risicomitigerende strategieën of acties van het management.

Tot op heden heerst er nog veel onzekerheid over de impact van de COVID-19-pandemie op de mondiale en Belgische economie. De intensiteit, omvang en duur van de recessie zijn net als de tweede-orde-effecten op bijvoorbeeld de financiële markten, nog niet in te schatten. Als dienstverlener en als belangrijke speler op de financiële markten is de verzekeringssector blootgesteld aan al deze onzekerheden. Het langetermijnkarakter van een belangrijk deel van de verzekeringsactiviteiten vergroot bovendien de complexiteit en onzekerheid bij het inschatten van de impact van de COVID-19-pandemie op de financiële positie van de ondernemingen. Zowel de waardering van de verzekeringsverplichtingen als de berekening van het solvabiliteitskapitaalvereiste berusten op (langetermijn)projecties. Er bestaat echter nog grote onzekerheid over de impact van de huidige crisis op de onderliggende assumpties van deze projecties.

1 Mededeling NBB_2020_029 van 28 juli 2020.

In deze context van grote onzekerheid gaf de Bank aan wat haar verwachtingen zijn met betrekking tot dividenduitkeringen. De initiële verwachtingen die de Bank op 7 april 2020 bekendmaakte, waren in lijn met de verwachtingen van EIOPA en werden later verder verfijnd om, onder andere, gevolg te geven aan de ESRB-aanbeveling van 27 mei 2020 over dividenduitkeringen. In haar circulaire NBB_2020_034 van 25 augustus 2020 dringt de Bank erop aan dat alle Belgische (her-)verzekeringsondernemingen en -groepen alle discretionaire dividenduitkeringen en inkopen van eigen aandelen tijdelijk opschorten, in overeenstemming met de aanbevelingen van het ESRB en EIOPA. Voor het uitkeren van variabele beloning en winstdeelname gelden soortgelijke aanbevelingen, die tot doel hebben de solvabiliteitspositie van de verzekeraars te handhaven en de weerbaarheid van de sector te verstevigen.

Eind december publiceerde het ESRB een nieuwe aanbeveling² waarin ze de nationale toezichthouders oproept om de nodige acties te ondernemen om de uitkering van dividenden of inkopen van eigen aandelen enkel toe te laten mits het respecteren van strikte voorwaarden en dit voor een periode tot 30 september 2021. De Bank zal gevolg geven aan deze aanbeveling en begin 2021 haar beleid ter zake publiceren.

2.2 Herziening van de Solvabiliteit II-richtlijn

Solvabiliteit II, het prudentieel toezichtskader voor Europese verzekerings- en herverzekeringsondernemingen, is van toepassing sinds 1 januari 2016. Het omvat een breed spectrum aan kwantitatieve en kwalitatieve vereisten met betrekking tot de toegang tot en de uitoefening van het verzekerings- en het herverzekeringsbedrijf. Het Solvabiliteit II-kader voorziet eveneens in een reeks overgangsmaatregelen die moeten zorgen voor een geleidelijke overgang van Solvabiliteit I naar het nieuwe kader, en in herzieningsmechanismen die een eventuele bijsturing van de regelgeving mogelijk moeten maken op basis van de opgedane ervaring.

De herziening van de Solvabiliteit II-richtlijn in 2020 past in dit kader. Het gaat om een breed en uitgebreid proces, dat beschouwd kan worden als de

2 Recommendation of the European Systemic Risk Board of 15 December 2020 amending Recommendation ESRB/2020/07 on restriction of distributions during the COVID-19 pandemic (ESRB/2020/15).

belangrijkste mogelijkheid tot herziening die door de richtlijn wordt geboden. Een hoeksteen van deze werkzaamheden is het advies van EIOPA over de herziening van de langetermijngarantiemaatregelen en de maatregelen met betrekking tot het aandelenrisico, dat tegen eind juni 2020 aan de Europese Commissie moest worden bezorgd. Begin 2019 heeft de EC EIOPA eveneens verzocht om technisch advies te verstrekken over de eventuele herziening van een reeks andere elementen en om een analyse uit te voeren van de impact van alternatieve opties en benaderingen.

Een gedetailleerde analyse van alle maatregelen, een overzicht van de bijbehorende beleidsopties, alsook concrete voorstellen tot mogelijke verbetering werden door EIOPA in één document samengevat, waarover tussen midden oktober 2019 en midden januari 2020 een publieke consultatie werd gehouden. Rekening houdend met de reacties van de belangengroepen op deze consultatie heeft EIOPA een voorstel van herziening van de Solvabiliteit II-richtlijn uitgewerkt, dat gebaseerd is op enkele belangrijke principes. Vooreerst streeft het voorstel naar een betere weerspiegeling van de economische context, wat zich hoofdzakelijk vertaalt in een betere manier om het lagerentrisico, en meer bepaald de negatieve renteomgeving, mee te nemen in de berekening van de kapitaalvereisten. Ten tweede voorziet het voorstel in een verfijning van de bestaande bepalingen. Dit tweede principe houdt in dat alle veranderingen die niet bedoeld zijn om de economische context beter te weerspiegelen (1^e principe), tezamen een neutrale impact dienen te hebben op de solvabiliteitspositie van de ondernemingen. Het derde en laatste principe is gericht op de vervollediging van het reglementaire kader en houdt in dat macroprudentiële beleidsinstrumenten en een kader voor herstel- en afwikkelingsprocedures dienen toegevoegd te worden aan de Solvabiliteit II-richtlijn.

Eind februari 2020 gaf de Raad van Toezichthouders van EIOPA het startschot voor een allesomvattende ("holistische") evaluatie van de impact van dit voorstel tot herziening van de Solvabiliteit II-richtlijn op de Europese markt. Het doel is in wezen om de impact te beoordelen van de belangrijkste aanpassingen in de waardering van technische voorzieningen en kapitaalvereisten. Onder de geteste maatregelen merken

we in het bijzonder een nieuwe techniek op voor de extrapolatie van de risicovrije rentecurve, waardoor gedeeltelijk rekening kan worden gehouden met marktgegevens terwijl de rentes convergeren naar de *ultimate forward rate*. Hiernaast kan ook opgemerkt worden dat bij de berekening van de volatiliteitsaanpassing die van toepassing is op de risicovrije rentecurve rekening wordt gehouden met het activa-passivabeheer van ondernemingen, de kapitaalkosten in de projectie van de risicomarge geleidelijk afnemen of nog dat de criteria voor de erkenning van langetermijninvesteringen in aandelen versoepeld worden. Oorspronkelijk zou deze oefening slechts één maand in beslag nemen maar de termijn werd verlengd om de betrokken ondernemingen ademruimte te bieden tijdens de COVID-19-crisis. De belangrijkste bevinding van deze oefening is dat de impact van het voorstel doorgaans evenwichtig is, uitgaand van de geldende marktomstandigheden van eind 2019.

Om rekening te houden met de impact van de COVID-19-crisis, besliste de Raad van Toezichthouders van EIOPA de termijn voor de levering van haar advies aan de EC uit te stellen van eind juni 2020 tot midden december 2020 en werd de holistische evaluatie van de impact begin juli vervolledigd met een aanvullende informatieaanvraag. De geselecteerde ondernemingen kregen tot midden september de tijd om de resultaten te leveren. Uit deze oefening blijkt dat de impact van het voorstel tot herziening van de Solvabiliteit II-richtlijn belangrijker is in uitzonderlijke crisisomstandigheden.

Deze grotere impact wordt hoofdzakelijk verklaard door de drastische daling van de rentevoeten in de eerste jaarhelft van 2020 en door de betere weerspiegeling van de markttrentes in het waarderingmodel van de technische voorzieningen. Op basis van deze resultaten werd het voorstel verder bijgewerkt. Eind oktober werd het voorstel besproken met de belangengroepen en hierna werd het nog verder verfijnd.

Het uiteindelijke advies tot herziening van de Solvabiliteit II-richtlijn werd in december goedgekeurd door de Raad van Toezichthouders van EIOPA en aan de Europese Commissie bezorgd. Op basis van dit advies zal de EC een verslag voorleggen aan het Europees Parlement en de Europese Raad, samen met een reeks wetgevende initiatieven met betrekking tot de herziening van de Solvabiliteit II-richtlijn.

EIOPA heeft zijn uiteindelijke advies tot herziening van de Solvabiliteit II-richtlijn in december goedgekeurd

2.3 Insurtech-ontwikkelingen op nationaal en Europees niveau

De steeds voortschrijdende technologie en de toenemende digitalisering van de economie brengen nieuwe opportuniteiten en verwachtingen met zich mee voor verzekeringnemers en investeerders. Als antwoord op deze voortdurend wijzigende omgeving zullen verzekeringsondernemingen hun bedrijfsmodel verder moeten ontwikkelen en herzien, vaak in samenwerking met derde partijen zoals Big Tech of startups. Dit kan aanleiding geven tot innovatie, maar eveneens tot nieuwe risico's waarmee rekening gehouden moet worden. In deze context is EIOPA in samenwerking met de Bank diverse analyses begonnen uitvoeren die inzicht moeten geven in deze risico's.

Het gebruik van nieuwe technologieën, zoals big data, artificiële intelligentie, telematica en distributed ledger-technologie, gaat immers vaak gepaard met uitbesteding aan derde partijen en de aanwending van ecosystemen waarbij, in het geval van blockchain,

De aanpassing van de bedrijfsmodellen van de verzekeraars aan de toenemende digitalisering brengt opportuniteiten maar ook risico's met zich mee

transacties decentraal door de gemeenschap van gebruikers worden goedgekeurd en niet door één centrale speler. Dit kan leiden tot een fragmentatie van de verzekeringswaardeketen met mogelijk een beperkter zicht van de toezichthouder en regelgever op de relevante aspecten van deze waardeketen. Tijdens de zomer van 2020 heeft EIOPA een publieke consultatie gehouden om een beter zicht te krijgen op de mogelijke fragmentatie van de waardeketen van

de Europese verzekeringssector en de uitdagingen die de toezichthouders tegemoet gaan. EIOPA analyseert de antwoorden op deze consultatie en werkt

aan een plan van aanpak voor de verdere opvolging van deze uitdagingen.

De verdere digitalisatie gaat vaak gepaard met een toenemende afhankelijkheid van derden voor informaticadiensten. Verzekeringsondernemingen maken bijvoorbeeld steeds meer gebruik van cloudoplossingen en voor steeds belangrijkere processen. Clouddiensten bieden een aantal voordelen zoals schaalvergroting, flexibiliteit en operationele en kostenefficiëntie.

Ze gaan echter ook gepaard met bepaalde uitdagingen, zoals operationele risico's, gegevensbescherming, beveiliging en concentratierisico, niet enkel vanuit het standpunt van de individuele onderneming, maar eveneens op sectorniveau, waarbij bepaalde grote aanbieders clouddiensten verlenen aan vele ondernemingen. Hiertoe heeft EIOPA richtsnoeren met betrekking tot de uitbesteding aan aanbieders van clouddiensten uitgewerkt, die door de Bank zijn omgezet in haar circulaire NBB_2020_018. Deze circulaire tracht de risico's verbonden aan clouddiensten beter te omkaderen.

Verder heeft EIOPA een breed overleg opgestart met diverse belanghebbenden, om een evenwichtige, vooruitziende en veilige aanpak te ontwikkelen met betrekking tot Open Insurance en de risico's en baten voor de verzekeringsindustrie en de toezichthouders. Hierbij ontstaat een kruisbestuiving tussen de verzekeringsondernemingen, die gedetailleerde gegevens bezitten, en hoogtechnologische startups die over de nodige kennis beschikken voor het ontwikkelen van specifieke toepassingen zoals Application Programming Interfaces. Het regelgevende werk met betrekking tot Open Insurance is lopende, maar EIOPA gaat er vanuit dat er een groot potentieel kan zijn voor consumenten (bv. een eenvoudiger vergelijking van offertes), de sector (verhoogde efficiëntie), en de toezichthouder (bv. met Suptech, dat een meer effectief toezicht toelaat).

Voorts onderzoekt EIOPA de risico's en baten van het gebruik van blockchain en smart contracts door verzekeringsondernemingen. Deze studie omvat ook een analyse van mogelijke regelgevende barrières die dit soort innovaties in de weg kunnen staan. En tot slot worden ook de risico's met betrekking tot cryptomunten verder geanalyseerd. Met betrekking tot het gebruik van cryptomunten werd vastgesteld dat het risico op Europees niveau weinig materieel is, maar dat de regelgeving wel verder verduidelijkt kan worden, voornamelijk wat betreft de waardering van cryptomunten onder IFRS en Solvabiliteit II, alsook wat betreft de berekening van de kapitaalvereisten.

Zowel voor Open Insurance als voor blockchain en cryptomunten zal EIOPA begin 2021 discussiepapers publiceren die als input zullen dienen voor verder regelgevend werk

3. Sectoroverschrijdende aspecten

De Bank is als prudentieel toezichthouder bevoegd voor een aantal domeinen die meerdere sectoren betreffen en bijgevolg niet worden behandeld in de vorige delen van dit Verslag. De aspecten die in deze paragraaf aan bod komen, hebben met name betrekking op de initiatieven van de Bank inzake de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, de boekhoudkundige verrichtingen voor de dekking van het renterisico, de brexit en de klimaat- en milieugerelateerde risico's.

3.1 Voorkoming van witwassen van geld en financiering van terrorisme

3.1.1 Europese Unie

Het Europees wettelijk en regelgevingskader

De rol van de Europese toezichthoudende autoriteiten (European Supervisory Authorities – ESA's) in de strijd tegen het witwassen van geld en de financiering van terrorisme («SWG/FT») in de financiële sector werd met ingang van 1 januari 2020 versterkt¹ naar aanleiding van verschillende witwasaffaires die de Europese banksector hebben geteisterd en die in sommige lidstaten van de Europese Unie ernstige tekortkomingen in de mechanismen ter voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme ("WG/FT") aan het licht hebben gebracht.

Naast de regelgevende bevoegdheden die reeds waren toegekend aan de ESA's voor het aannemen van adviezen of richtsnoeren ter verduidelijking van de verplichtingen die in de vierde antiwitwasrichtlijn zijn opgenomen, werden bij deze hervorming van de ESA's de meeste bevoegdheden op het gebied van SWG/FT bij de Europese Bankautoriteit (European Banking Authority – EBA) gecentraliseerd. Ook de

¹ Zie Verordening (EU) 2019/2175 van het Europees Parlement en de Raad van 18 december 2019 tot wijziging van Verordening (EU) nr. 1093/2010 tot oprichting van een Europese toezichthoudende autoriteit (Europese Bankautoriteit), Verordening (EU) nr. 1094/2010 tot oprichting van een Europese toezichthoudende autoriteit (Europese Autoriteit voor verzekeringen en bedrijfspensioenen), Verordening (EU) nr. 1095/2010 tot oprichting van een Europese toezichthoudende autoriteit (Europese Autoriteit voor effecten en markten), Verordening (EU) nr. 600/2014 betreffende markten in financiële instrumenten, Verordening (EU) 2016/1011 betreffende indices die worden gebruikt als benchmarks voor financiële instrumenten en financiële overeenkomsten of om de prestatie van beleggingsfondsen te meten, en Verordening (EU) 2015/847 betreffende bij geldovermakingen te voegen informatie.

bevoegdheden van de EBA werden versterkt, zowel ten aanzien van de nationale toezichthouders als ten aanzien van de financiële instellingen. Enkele voorbeelden daarvan:

- De verantwoordelijkheid om aan de hand van *peer reviews* de kwaliteit te toetsen van het toezicht op de financiële instellingen door de nationale toezichthouders werd aan de EBA toegewezen; haar bevoegdheid om in aansluiting op deze controles aanmaningen te richten aan deze toezichthouders en aan de banken werd versterkt;
- De EBA is ook bevoegd om inbreukprocedures (*breach of Union law*) in te stellen tegen nationale prudentiële toezichthouders of nationale autoriteiten belast met het toezicht op SWG/FT die hun toezichthoudende taken niet naar behoren zouden hebben vervuld.

Voorts heeft de Europese Commissie in het kader van haar bevoegdheid om wetgevingsinitiatieven te nemen, in mei 2020 ook een actieplan gepubliceerd om het Europees kader op dit gebied op vrij ambitieuze wijze grondig te herzien. Dit actieplan werd opgezet naar aanleiding van de voornoemde witwasaffaires waarbij Europese banken betrokken waren. Met dit plan beoogt de Commissie met name:

- ten eerste een Europees wet- en regelgevingskader te scheppen om de verplichtingen op het gebied van SWG/FT verder te harmoniseren,
- ten tweede, één enkele toezichthouder op Europees niveau in te voeren,
- en tot slot een Europees coördinatie- en ondersteuningsmechanisme voor financiële inlichtingeneenheden tot stand te brengen.

De wetgevingsvoorstellen van de Europese Commissie in dit kader zijn aangekondigd voor het eerste kwartaal van 2021. Deze voorstellen zullen ongetwijfeld leiden tot grote veranderingen in het huidige toezichtsmodel, die vergelijkbaar zullen zijn met de ontwikkelingen die zich hebben voorgedaan in het prudentieel toezicht op de banken met de instelling van het SSM en de toekenning van directe toezichtsbevoegdheden aan de ECB.

De Europese Bankautoriteit

Overeenkomstig de gewijzigde oprichtingsverordening van de EBA werd een permanent intern comité voor

SWG/FT opgericht om de preventieve maatregelen op dit gebied te coördineren en om, in overeenstemming met de geldende wet- en regelgeving, alle ontwerpbesluiten op te stellen die door de EBA moeten worden genomen in het kader van haar verruimde SWG/FT-bevoegdheden. Dit comité bestaat uit hooggeplaatste vertegenwoordigers van de nationale toezichthouders en van de drie ESA's, evenals uit vertegenwoordigers van waarnemende leden, waaronder de Europese Commissie en de ECB in haar hoedanigheid van Europese prudentiële toezichthouder. Het nieuw opgericht permanent comité heeft een vertegenwoordiger van de Bank als voorzitter gekozen. Dit comité was van meet af aan zeer actief en is tussen februari en november 2020 tien keer bijeengekomen.

Rekening houdend met het actieplan dat door de Europese Commissie werd gepubliceerd, heeft het permanent comité gereageerd op het verzoek van de Commissie om een advies van de EBA over de vaststelling van het toepassingsgebied en de uitvoeringsbepalingen van een Europese verordening die zal worden aangenomen op het gebied van SWG/FT en die de Europese richtlijn ter zake geheel of gedeeltelijk zal vervangen. In dit advies beveelt de EBA de Commissie aan om die aspecten van het EU-rechtskader waarvoor de divergentie van de nationale regels en praktijken een aanzienlijk negatief effect heeft gehad op de voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel van de EU voor WG/FT, volledig te harmoniseren. Dit is met name het geval voor de waakzaamheidsmaatregelen ten aanzien van cliënten en voor de systemen en de controles die de financiële instellingen ten uitvoer moeten leggen op het gebied van SWG/FT. Daarnaast beveelt de EBA aan om die aspecten van het EU-rechtskader inzake SWG/FT te versterken waarvoor zij van mening is dat de huidige bepalingen onvoldoende robuust zijn en kwetsbaarheden in de verdediging van de EU creëren. Dit geldt met name voor de bevoegdheden van de nationale toezichthouders om toezicht te houden en de nodige maatregelen te nemen om ervoor te zorgen dat de financiële instellingen hun verplichtingen op het gebied van SWG/FT nakomen, evenals voor de verplichtingen van de financiële instellingen om vermoedens aan de bevoegde financiële inlichtingeneenheid te melden. Ten slotte beveelt de EBA aan om het toepassingsgebied van de EU-wetgeving inzake SWG/FT te herzien om te garanderen dat de lijst van de onderworpen entiteiten voldoende volledig is en in

De rol van de ESA's in SWG/FT werd in 2020 versterkt en de Commissie heeft een actieplan gepubliceerd om het Europees kader op dit gebied te herzien

overeenstemming is met de internationale SWG/FT-normen, alsook om sommige bepalingen van de sectorale wetgeving betreffende financiële diensten te verduidelijken, om ervoor te zorgen dat ze verenigbaar zijn met de doelstellingen inzake SWG/FT van de EU.

In aansluiting op de verspreiding van dit advies en op de door de EBA gewenste verdere harmonisatie van het wettelijk kader, heeft deze laatste aan de Europese Commissie ook haar visie kenbaar gemaakt op de toekomstige architectuur van het SWG/FT-toezicht in Europa. In dit verband beveelt de EBA aan om naast de invoering van één enkele SWG/FT-toezichthouder op Europees niveau ook een permanente rol toe te kennen aan de nationale SWG/FT-autoriteiten, zodat de deskundigheid en de middelen van de nationale SWG/FT-autoriteiten aangevuld worden met een doeltreffend toezicht op Europees niveau om een consistente toezichtsbenadering en vergelijkbare toezichtresultaten in de hele Unie te garanderen. De EBA stelt ook voor om gebruik te maken van de bestaande SWG/FT-infrastructuur op EU-niveau en van de reeds actieve Europese en internationale samenwerkingsnetwerken, ook binnen de EBA.

Naast deze twee adviezen over de toekomst van SWG/FT in Europa zijn er onder auspiciën van het permanent comité diverse andere werkzaamheden verricht om de door de Europese wetgeving aan de EBA verleende mandaten te vervullen. Zo werd intensief gewerkt aan de vaststelling van de technische reguleringsnormen die de basis moeten vormen voor

de oprichting van een databank waaraan de nationale prudentiële en SWG/FT-toezichthouders met het oog op een doeltreffende informatie-uitwisseling meldingen moeten verrichten van ernstige tekortkomingen in de SWG/FT-systemen van financiële instellingen die door controles aan het licht zijn gebracht, alsook van de maatregelen die hen zijn opgelegd om deze tekortkomingen te verhelpen. Er werd ook een begin gemaakt met de actualisering van de eerder door de ESA's vastgestelde richtsnoeren betreffende WG/FT-ricifactoren die door de financiële instellingen en hun toezichthouders in het kader van hun respectieve risicogebaseerde benaderingen in overweging moeten worden genomen. De EBA herziet ook de richtsnoeren van de ESA's inzake op risico gebaseerd toezicht. Zij analyseert ook de informatie waarover zij beschikt om haar advies over de risico's op de financiële markt te actualiseren, wat de Europese Commissie met name in staat moet stellen om de tweejaarlijkse actualisering van de supranationale risicobeoordeling uit te voeren, in overeenstemming met de richtlijn. De Bank is actief betrokken bij deze werkzaamheden.

Er zij ook opgemerkt dat de gezamenlijke richtsnoeren van de ESA's van 16 december 2019 voor AML/CFT-colleges¹, die tot doel hebben de samenwerking en de uitwisseling van informatie tussen de bevoegde

¹ Definitieve richtsnoeren JC 2019 81 van 16 december 2019 inzake samenwerking en informatie-uitwisseling voor de toepassing van Richtlijn (EU) 2015/849 tussen de bevoegde autoriteiten die toezicht houden op kredietinstellingen en financiële instellingen – De richtsnoeren voor AML/CFT-colleges.

autoriteiten op dit gebied te versterken, op 10 januari 2020 in werking zijn getreden. In het verlengde hiervan ondersteunt de EBA ook de bevoegde autoriteiten bij de geleidelijke tenuitvoerlegging van deze richtsnoeren binnen de termijn van twee jaar waarin ze voorzien.

3.1.2 Het Belgisch wettelijk kader voor de bestrijding van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme

Omzetting van de vijfde Europese antiwitwasrichtlijn¹

De werkzaamheden met betrekking tot het voorontwerp tot omzetting van de vijfde Europese antiwitwasrichtlijn in Belgisch recht werden in de eerste helft van 2020 versneld en hebben tot de goedkeuring van de wet van 20 juli 2020 geleid². Deze wet wijzigt hoofdzakelijk de antiwitwaswet van 18 september 2017³. Naast de omzetting van de vijfde Europese antiwitwasrichtlijn in Belgisch recht brengt deze wet technische verbeteringen aan in het Belgisch wettelijk kader om bepaalde onvolkomenheden weg te werken die in de praktijk werden vastgesteld bij de toepassing van de wet of waarover opmerkingen werden geformuleerd door, enerzijds, de Financiële Actiegroep (FAG), in juni 2018, bij de beoordeling van de technische conformiteit van de Belgische wetgeving met haar 40 Aanbevelingen en, anderzijds, de Europese Commissie, in januari 2019, bij haar onderzoek naar de correcte omzetting van de Europese bepalingen in het nationaal recht van de lidstaten van de Europese Unie. Er zij opgemerkt dat de wet van 20 juli 2020 in de organieke wet van de Bank⁴ de bepalingen inzake het voor de Bank geldende beroepsgeheim wijzigt, herstructureert en verduidelijkt teneinde de belemmeringen

De Bank heeft de wijze voorgesteld waarop ze haar controlemandaat inzake de strijd tegen het witwassen uitvoert

voor de samenwerking en de uitwisseling van informatie met andere bevoegde autoriteiten weg te nemen, in overeenstemming met de voorschriften van de gewijzigde Europese richtlijn.

Naar aanleiding van deze recente wijzigingen in het Belgisch wettelijk kader heeft de Bank op 15 september 2020 een mededeling⁵ gericht aan alle financiële instellingen die onder haar toezichtsbevoegdheid vallen, met name om hun aandacht te vestigen op deze wetswijzigingen en om hen erop te wijzen dat zij moeten nagaan welke aanpassingen er moeten worden aangebracht in hun interne procedures en mechanismen voor de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme om ze volledig in overeenstemming te brengen met de gewijzigde wettelijke verplichtingen, en om deze aanpassingen vervolgens effectief uit te voeren.

FinCEN Files

Op 20 september 2020 verschenen er in de Belgische pers verschillende artikels over de publicatie door het *International Consortium of Investigative Journalists* van informatie over een groot aantal financiële verrichtingen, voornamelijk in het kader van correspondentbankrelaties, die aanleiding gaven tot meldingen van vermoedens aan FinCEN, de Amerikaanse financiële inlichtingeneenheid. Naar aanleiding van deze publicaties werd de Bank op 10 november 2020 gehoord door de Commissie voor de Financiën en de Begroting van de Kamer van Volksvertegenwoordigers. Tijdens deze hoorzitting heeft de Bank duidelijkheid kunnen verschaffen aan de afgevaardigden over de aard, de kenmerken en het belang van correspondentbankrelaties. Zij heeft ook opheldering gegeven over het internationaal, Europees en nationaal regelgevend kader waarin de verplichtingen van de financiële instellingen met betrekking tot de voorkoming van WG/FT zijn vastgelegd en waaraan de Bank onderworpen is bij de uitoefening van haar wettelijke bevoegdheden als SWG/FT-toezichthouder. Tijdens deze hoorzitting heeft de Bank ook de nadruk gelegd op de ontwikkelingen in haar interne organisatie,

1 Richtlijn (EU) 2018/843 van het Europees Parlement en de Raad van 30 mei 2018 tot wijziging van Richtlijn (EU) 2015/849 inzake de voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld of terrorismefinanciering, en tot wijziging van de Richtlijnen 2009/138/EG en 2013/36/EU.

2 Wet van 20 juli 2020 houdende diverse bepalingen tot voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme en tot beperking van het gebruik van contanten – Belgisch Staatsblad van 5 augustus 2020.

3 Wet van 18 september 2017 tot voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme en tot beperking van het gebruik van contanten – Belgisch Staatsblad van 6 oktober 2017.

4 Wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organieke statuut van de Nationale Bank van België.

5 Mededeling NBB_2020_36 van 15 september 2020 betreffende de wet van 20 juli 2020 houdende diverse bepalingen tot voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme en tot beperking van het gebruik van contanten.

haar middelen en haar risicogebaseerde toezichts-instrumenten en -methoden die haar in staat stellen deze opdracht te vervullen, rekening houdend met de ontwikkelingen in de internationale regelgeving en in de Europese en Belgische wetgeving, maar ook met het toenemende belang dat de pers, de publieke opinie en de Belgische en Europese politieke autoriteiten hechten aan de doeltreffendheid van de strijd tegen WG/FT.

Acties van de Bank op het gebied van SWG/FT

Aangezien het jaar 2020 al vanaf de eerste maanden in belangrijke mate werd geïmpacteerd door de gezondheids crisis die door de COVID 19-pandemie werd veroorzaakt en door de maatregelen die werden opgelegd om deze crisis aan te pakken, met name de lockdown en het verplicht thuiswerk, heeft de Bank, in overleg onder meer met de Cel voor financiële informatieverwerking (CFI), snel de gevolgen ervan geëvalueerd voor de SWG/FT-activiteiten van de financiële instellingen. In een mededeling van 7 april 2020¹ vestigde de Bank de aandacht van de financiële instellingen die onder haar toezichtsbevoegdheid vallen op de officiële persberichten die

***De Bank heeft de financiële
gemeenschap gewaarschuwd
voor de opleving van een reeks
criminele activiteiten onderliggend
aan witwaspraktijken***

door de EBA en de FAG op hun respectieve websites werden gepubliceerd, alsook op de mededeling die de CFI op 6 april 2020 op haar website had bekendgemaakt om de financiële gemeenschap te waarschuwen voor de opleving van een reeks aan witwassen onderliggende criminele activiteiten in de context van de COVID-19-crisis. Daarnaast heeft zij deze financiële instellingen via e-mail de op 27 april en 21 augustus 2020 bijgewerkte versies bezorgd van de waarschuwingen die de CFI in deze specifieke context had gepubliceerd. In haar mededeling van 7 april 2020 heeft de Bank de financiële instellingen bovendien aangemoedigd om de middelen waarover zij beschikken voor de tenuitvoerlegging van hun interne SWG/FT-mechanismen te richten op de taken die noodzakelijk zijn om de opsporing en de analyse van atypische verrichtingen evenals de melding aan de CFI van verdachte verrichtingen, geldmiddelen en feiten zo doeltreffend mogelijk te

kunnen blijven verrichten, in overeenstemming met de wettelijke verplichtingen. In deze context heeft de Bank ook de termijn verlengd voor de periodieke rapportering door de financiële instellingen

over hun activiteiten op het gebied van SWG/FT. In verschillende individuele gevallen heeft de Bank ook rekening gehouden met de impact van de crisis op de beschikbare personele middelen door de termijnen ter herzien waarbinnen specifieke acties op

¹ Mededeling NBB_2020_14 van 7 april 2020.

het gebied van SWG/FT door de financiële instellingen moesten worden uitgevoerd.

Hoewel de Bank zich volledig heeft voorbereid op enerzijds de beoordeling door de Europese Commissie, met de hulp van de Raad van Europa, van de doeltreffendheid van de in België ten uitvoer gelegde SWG/FT-mechanismen, met inbegrip van de toezichtsmechanismen van de Bank, en op anderzijds de door de EBA uit te voeren *peer review* van de SWG/FT, heeft de gezondheids crisis ertoe geleid dat beide beoordelingen werden uitgesteld tot de eerste helft van 2021.

Deze gezondheids crisis heeft de Bank er echter niet van weerhouden haar toezichtsactiviteiten op het gebied van SWG/FT in 2020 voort te zetten en te versterken, zowel door middel van controles op afstand als met inspecties. De uitoefening van deze controles heeft er ook toe geleid dat zij intensiever dan in het verleden gebruik heeft gemaakt van de haar bij wet toegekende handhavingsbevoegdheden, met name de bevoegdheid om termijnen vast te stellen voor de tenuitvoerlegging van maatregelen om zwakke punten of ernstige tekortkomingen te verhelpen. Toen dit nodig bleek om het risico te verminderen dat de betrokken financiële instellingen betrokken zouden raken bij WG/FT-voorzieningen van hun cliënten, heeft de Bank ook gebruik gemaakt van haar bevoegdheid om bepaalde activiteiten van deze financiële instellingen op te schorten zolang de vereiste corrigerende maatregelen niet daadwerkelijk waren uitgevoerd.

Bij de uitoefening van haar controles maakt de Bank, indien nodig, ook gebruik van de mogelijkheid om informatie uit te wisselen en samen te werken met andere SWG/FT-toezichthouders of prudentiële toezichthouders, met name de ECB.

In dit verband speelt de Bank een actieve rol bij de geleidelijke tenuitvoerlegging van de ESA-richtsnoeren voor AML/CFT-colleges¹. De eerste stap in dit proces was het in kaart brengen van de sector zoals beschreven in de richtsnoeren, om systematisch de financiële groepen te identificeren die actief zijn op het grondgebied van drie of meer lidstaten van de Unie, waaronder België, en waarvoor de oprichting van colleges noodzakelijk is. Eind 2020 nam de Bank deel aan de eerste colleges die door andere «lead supervisors» werden ingericht en

organiseerde zij zelf in die hoedanigheid de eerste vergadering van een AML/CFT-college met betrekking tot een kredietinstelling naar Belgisch recht. De komende jaren zullen er nog meer dergelijke colleges worden opgericht en georganiseerd, waarbij het de bedoeling is dat de uitwisseling van informatie en de coördinatie tussen de bevoegde autoriteiten binnen twee jaar na de inwerkingtreding van de ESA-richtsnoeren in dergelijke colleges worden georganiseerd.

Op basis van het protocolakkoord dat op 17 september 2019 werd gesloten² kon de Bank in 2020 voor haar toezicht op de financiële instellingen ook de vruchten beginnen te plukken van de effectieve uitwisseling van informatie met de CFI, wanneer dat nodig bleek. Naast de specifieke uitwisselingen met betrekking tot bepaalde financiële instellingen worden ook mechanismen ontwikkeld om deze uitwisselingen te systematiseren in een vorm die het mogelijk maakt dat de door de CFI verstrekte informatie daadwerkelijk in aanmerking wordt genomen door de instrumenten die de Bank heeft ontwikkeld voor de beoordeling van de risico's en voor het risicogebaseerde toezicht.

De Bank heeft ook haar inspanningen voortgezet om haar beleidslijnen, methodes en instrumenten voor het toezicht op het gebied van SWG/FT verder te verbeteren. Zij heeft met name een meer geformaliseerde 'sectorale risicobeoordeling' uitgevoerd dan in het verleden. Deze sectorale risicobeoordeling, die tot doel heeft het de risico's te differentiëren die naar het oordeel van de Bank verbonden zijn aan de uitoefening van de belangrijkste financiële activiteiten, vormt een noodzakelijke aanvulling op het beleid met betrekking tot het risicogebaseerd toezicht inzake SWG/FT dat zij in 2019 heeft uitgestippeld³. Het biedt de Bank een solide basis om vervolgens een individuele analyse uit te voeren van de risico's waaraan elke instelling is blootgesteld, wat nodig is voor de uitoefening van haar risicogebaseerd toezicht. Deze sectorale risicobeoordeling vormt ook de basis voor de bijdrage van de Bank aan de actualisering van de nationale risicobeoordeling.

Voorts heeft de Bank haar inspanningen voortgezet om haar verwachtingen te verduidelijken en het bewustzijn van de financiële instellingen te vergroten. In 2020 is zij de rubriek van haar website die gewijd is aan SWG/FT begonnen bij te werken, met name om haar opmerkingen en aanbevelingen aan te passen

1 Zie hoger.

2 Zie jaarverslag 2019, paragraaf C.3.1.

3 Zie jaarverslag 2019, paragraaf C.3.1.

aan de wijzigingen die werden ingevoerd door de wet van 20 juli 2020¹. Zij zal deze werkzaamheden voortzetten in 2021. In het verlengde van de informatie- en bewustmakingssessie die zij op 6 november 2019 had georganiseerd voor de hoge leiding en de verantwoordelijken voor SWG/FT van alle financiële instellingen die onder haar bevoegdheid vallen², heeft de Bank op 26 november 2020 een informatie- en overlegsessie georganiseerd met de verantwoordelijken voor SWG/FT van de financiële instellingen die vermogensbeheeractiviteiten uitoefenen (*private banking*). Deze sessie werd georganiseerd op basis van specifieke vragen over de interpretatie en de toepassing in de praktijk van de wettelijke en reglementaire verplichtingen, die voorafgaandelijk waren gesteld door de verantwoordelijken voor SWG/FT van deze sector. Op basis van de reacties op haar ontwerpantwoorden die de Bank tijdens deze sessie en in het kader van haar voorbereiding heeft verzameld, zal zij begin 2021 een officiële mededeling over dit onderwerp afronden en op haar website publiceren.

3.2 Verrichtingen ter dekking van het renterisico

De boeking van verrichtingen ter dekking van het renterisico die door kredietinstellingen worden uitgevoerd, wordt geregeld in artikel 36bis van het koninklijk besluit van 23 september 1992 op de jaarrekening van de kredietinstellingen, de beleggingsondernemingen en de beheerverenootschappen van instellingen voor collectieve belegging. Sedert 1993 verleent de Bank (en vóór de Bank, de CBFA) individuele afwijkingen

¹ Zie hoger.

² Zie jaarverslag 2019, paragraaf C.3.1.

van deze bepaling, om toe te staan dat de betrokken instellingen een specifieke afwijkende boekhoudkundige methode toepassen voor (met name) termijnrenteverrichtingen die worden afgesloten om een niet-homogeen geheel van bestanddelen te dekken in het kader van het beheer van activa/passiva (asset/liability management – ALM). Het beleid dat op dit gebied wordt gevolgd door de Bank wordt beschreven in de uniforme brief van 18 november 2014 (die werd aangevuld met de uniforme brief van 29 december 2015), die voorzag in de handhaving van de vóór die datum verleende afwijkingen, maar slechts tot 31 december 2021 (vervolgens verlengd tot 2022). Rekening houdend met deze termijn en om bepaalde aspecten te verduidelijken van de boekhoudkundige praktijk die in het kader van de afwijkingsregeling wordt toegepast, heeft de Bank besloten een ontwerpbesluit tot aanpassing van de boekhoudkundige regelgeving op te stellen en het reeds bestaande systeem van individuele afwijkingen rechtstreeks in dit koninklijk besluit op te nemen. In dit verband stelt de Bank voor de Europese praktijken op dit gebied als uitgangspunt te nemen en het desbetreffende regelgevings- en toezichtskader te versterken. Aldus kunnen de transparantievereisten voor dergelijke dekkingsverrichtingen worden verscherpt.

In afwachting van de daadwerkelijke inwerkingtreding van deze wijzigingen blijven de bestaande afwijkingen gelden tot 31 december 2022.

3.3 Brexit

Op 31 januari 2020 heeft het Verenigd Koninkrijk de Europese Unie officieel verlaten. De zogenoemde overgangperiode, tijdens welke het *acquis communautaire*

(Gemeenschapsrecht) van toepassing bleef, eindigde op 31 december 2020. Het einde van deze overgangspe-riode brengt aanzienlijke veranderingen met zich mee voor de burgers en de ondernemingen.

Doordat het Verenigd Koninkrijk een derde land is geworden, verliezen de Britse financiële actoren het recht op het Europees paspoort om financiële diensten te verstrekken aan cliënten in de Europese Unie zonder er gevestigd te zijn. De Bank heeft de gevolgen van dit verlies ter kennis gebracht van de Britse financiële tussenpersonen die in België diensten verstrekken en heeft deze verzocht de nodige stappen te zetten om een vergunning te verkrijgen teneinde een onderbreking van hun dienstverlening te vermijden. Alleszins werden de instellingen gevraagd om te anticiperen op de impact en om hun cliënten tijdig op de hoogte te brengen van de mogelijke gevolgen voor de continuïteit van hun dienstverlening.

Tegen deze achtergrond heeft de Bank in 2020 twee nieuwe vergunningsaanvragen van betalingsinstellingen behandeld. Het aantal vergunningsaanvragen die verband houden met de brexit is gedaald ten opzichte van de voorgaande jaren. De meeste instellingen die hun activiteiten wensten te verplaatsen, hadden hun aanvragen vóór 2020 ingediend. De meerderheid van de instellingen waarvan de activiteiten in de Europese Unie beperkt waren, beslisten om deze activiteiten niet verder te zetten na de brexit. Enkele bijkantoren van Britse kredietinstellingen en beleggingsondernemingen leggen momenteel de laatste hand aan de reorganisatie of overheveling van hun activiteiten, wat zou moeten leiden tot de stopzetting van de activiteiten in België.

De Belgische financiële actoren hebben de nodige maatregelen genomen om hun bedrijfscontinuïteit te waarborgen

De Belgische financiële actoren hebben in 2020 hun voorbereidende werkzaamheden voortgezet en aldus de restrisico's beperkt. Zo hebben de meeste instellingen de nodige maatregelen genomen om hun bedrijfscontinuïteit te waarborgen. Ze hebben bijvoorbeeld bepaalde Britse aanbieders van kritieke diensten of Britse tegenpartijen van derivatencontracten vervangen door in de EU-27 gevestigde tegenhangers.

Om de continuïteit van de financiële dienstverlening post-brexit te waarborgen, hebben de Bank en de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten (FSMA) in 2019 noodmaatregelen uitgewerkt voor de domeinen waar een negatieve impact van brexit op de particulieren en ondernemingen niet kon worden uitgesloten. Met deze noodmaatregelen, die werden ingevoerd bij koninklijk besluit van 22 december 2020, kon de continuïteit worden gewaarborgd van de dienstverlening in het kader van bestaande verzekeringsovereenkomsten om de rechten van verzekeringsnemers en begunstigden te vrijwaren. De Europese

Commissie is van oordeel dat alle actoren zich moeten aanpassen aan het wetgevend kader dat na de brexit van toepassing zal zijn. Bijgevolg

zijn deze noodmaatregelen beperkt tot de bestaande overeenkomsten en onder voorwaarden zoals bepaald door het koninklijk besluit.

De Commissie heeft bovendien de gelijkwaardigheidserkenning van de grote Britse verrekenkamers verlengd tot juni 2022, maar heeft de betrokken tegenpartijen eraan herinnerd deze tijd te gebruiken om hun blootstellingen aan de Britse verrekenkamers te verminderen¹.

¹ Zie <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020D1308&from=EN>.

Tabel 19

Toegekende vergunningsaanvragen die verband houden met de brexit

	2017	2018	2019	2020	Totaal
Verzekeringsondernemingen	0	3	0	0	3
Betalingsinstellingen en instellingen voor elektronisch geld	2	0	3	2	7

Bron: NBB.

3.4 Klimaat- en milieugerelateerde risico's: internationale ontwikkelingen

Klimaatgerelateerde risico's staan reeds enkele jaren op de agenda van toezichthouders en centrale banken. Er bestaat inmiddels een duidelijke tendens om niet enkel klimaatgerelateerde risico's in beschouwing te nemen, maar ook alle risico's die verbonden zijn aan milieu, of zelfs nog ruimer, aan milieu, sociale aanlegenheden en goed bestuur (Environment-Social-Governance – ESG). Er is dan ook vaak een verband of gelijkenis tussen deze risico's.

Dat deze risico's op de radar zijn geplaatst van centrale banken en toezichthouders over heel de wereld is vooral de verdienste van het Network for Greening the Financial System (NGFS). Het NGFS is een vrijwillig samenwerkingsverband tussen centrale banken en toezichthouders, dat tot doel heeft het beheer van klimaat- en milieurisico's in de financiële sector en de vergroening van het financiële systeem te ondersteunen en te versnellen. Het NGFS werd eind 2017 opgericht door 8 centrale banken en toezichthouders, en telt nu meer dan 70 leden, waaronder de Bank sedert midden 2018. Sinds zijn oprichting heeft dit netwerk talrijke zeer nuttige documenten gepubliceerd. Aan het merendeel van deze publicaties heeft de Bank actief meegewerkt. De documenten die het netwerk in 2020 heeft gepubliceerd omvatten richtlijnen voor de opname van klimaat- en milieugerelateerde risico's in het prudentieel toezicht, een statusrapport over de gangbare praktijken bij financiële instellingen wat betreft het onderscheid tussen zogenaamde groene, niet-groene en bruine blootstellingen, een handboek en een reeks referentiescenario's voor het uitvoeren van scenarioanalyses, en een overzicht van de gangbare praktijken inzake het beheer van klimaat- en milieugerelateerde risico's bij financiële instellingen. Verder heeft het netwerk ook een rapport over de mogelijke impact van klimaatverandering op het monetair beleid gepubliceerd evenals een rapport over onderzoeksprioriteiten met betrekking tot de macro-economische impact en de impact op de financiële stabiliteit van klimaatverandering¹. Bovendien heeft het NGFS twee nieuwe werkstromen opgericht, die zullen focussen op respectievelijk onderzoek en het

verzamelen van data met betrekking tot klimaat- en milieugerelateerde risico's.

Hoe belangrijk het werk van het NGFS ook is, het blijft uiteraard bij het formuleren van aanbevelingen en het verstrekken van informatie. De verschillende internationale en Europese toezichthoudende autoriteiten hebben echter ook specifieke werkgroepen opgericht die bekijken welke regelgevende initiatieven nodig zijn met betrekking tot het toezicht op banken, verzekeringsondernemingen en beleggingsondernemingen.

3.4.1 Internationaal niveau

De IAIS heeft samen met het Sustainable Insurance Forum (SIF), een internationaal netwerk van toezichthouders voor de verzekeringssector, een Application Paper opgesteld over het gemeenschappelijk prudentieel kader voor het toezicht op klimaatveranderingsrisico's in de verzekeringssector².

In de bankensector is het Bazels Comité begonnen met een inventarisatie van de praktijken van toezichthouders en banken met betrekking tot klimaatrisico's. Er wordt bekeken hoe met deze risico's rekening kan worden gehouden in de huidige regelgeving en hoe de regelgeving eventueel kan worden aangepast om er beter rekening mee te houden.

3.4.2 Europees niveau

Op Europees niveau spelen de Europese Green Deal, de vernieuwde strategie voor duurzame financiering en het EU-actieplan voor de financiering van duurzame groei een zeer belangrijke rol. De drie Europese toezichthoudende autoriteiten (de EBA, EIOPA en de ESMA) dragen bij aan de uitwerking en uitvoering van de strategie en van het actieplan voor duurzame financiering. Zo werden zij in 2020 onder meer gevraagd om advies te geven over de vereisten voor openbaarmaking die opgenomen zijn in de taxonomieverordening³ en hebben zij een gezamenlijk consultatiedocument gepubliceerd betreffende normen

1 Deze publicaties zijn beschikbaar op <https://www.ngfs.net/en/liste-chronologique/ngfs-publications>.

2 IAIS-SIF Application Paper on the Supervision of Climate-related Risks in the Insurance Sector, Oktober 2020.

3 Verordening (EU) 2020/852 van het Europees Parlement en de Raad van 18 juni 2020 betreffende de totstandbrenging van een kader ter bevordering van duurzame beleggingen en tot wijziging van Verordening (EU) 2019/2088.

voor de openbaarmaking van ESG-informatie voor financiëlemarktdelnemers¹.

EIOPA werkt ook aan de integratie van de klimaatgerelateerde risico's in het Solvabiliteit II-kader. Met name moeten de verzekeringsondernemingen, in hun ORSA, aan de hand van scenario's een analyse maken van de langetermijnpact van klimaatgerelateerde risico's. EIOPA legt ook de basis voor de integratie van de impact van klimaatverandering in de volgende herkalibratie van risico's op natuurrampen in de standaardformule. Daarnaast heeft EIOPA sensitiviteitsanalyses uitgevoerd met betrekking tot transitierisico's om de kwetsbaarheid van de verzekeringssector voor deze risico's te beoordelen.

De EBA bekijkt hoe ESG-risico's kunnen worden opgenomen in het bestuur en het risicobeheer van en het toezicht op kredietinstellingen en beleggingsondernemingen². Tevens werkt de EBA aan pijler 3-publicatievereisten voor grote kredietinstellingen en bekijkt zij hoe de pijler 1-kapitaalvereisten in de toekomst mogelijk zouden moeten worden aangepast voor blootstellingen die verband houden met milieu- en/

of sociale doelstellingen. Zij voert momenteel ook een pilotsensitiviteitsanalyse uit met betrekking tot klimaatgerelateerde risico's.

De ECB heeft op haar beurt in november 2020 een gids gepubliceerd met verwachtingen omtrent het risicobeheer en de openbaarmaking van klimaat- en milieugerelateerde risico's bij banken³. Bovendien heeft zij de gangbare praktijken onderzocht met betrekking tot de openbaarmaking en de opname van deze risico's in het risicobeheer en het ICAAP in de Europese banksector. De ECB werkt eveneens aan het oplijsten van de al dan niet beschikbare data die nodig zijn om deze risico's te meten. Daarnaast is zij zowel een microprudentiële als een macroprudentiële stresstest voor klimaatgerelateerde risico's aan het uitwerken. Tot slot werkt zij samen met het ESRB aan de ontwikkeling van risico-indicatoren, methodologieën en scenario's om de impact van klimaatrisico's op de financiële stabiliteit te kunnen evalueren. Een eerste rapport hierover werd samen met de resultaten van een eerste pilootstresstestoefening in juni 2020 gepubliceerd⁴.

De ECB heeft haar verwachtingen gepubliceerd omtrent het risicobeheer en de openbaarmaking van klimaat- en milieugerelateerde risico's

1 ESAs Joint consultation paper ESG Disclosures, april 2020.

2 EBA Discussion paper on management and supervision of ESG risks for credit institutions and investment firms, oktober 2020.

3 ECB Guide on climate-related and environmental risks, supervisory expectations relating to risk management and disclosure, november 2020.

4 ESRB-ECB, Positively green: measuring climate change risks to financial stability, juni 2020.